

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Ympäristörikostorjunnan toimenpideohjelma 2025–2026

Ympäristöministeriö Helsinki 2025

Sisällysluettelo

Ympäristörikostorjunnan toimenpideohjelma 2025–2026.....	3
1 Kehitetään ympäristörikostorjuntaa valtakunnan tason toimeenpano-ryhmässä ja alueellisen yhteistyön ryhmissä – <i>JATKUVA TOIMENPIDE</i>	3
2 Selvitetään ympäristörikostutkinnan tilaa ja soveltamiskäytäntöjen yhtenäisyyttä	4
3 Sisäministeriö, ympäristöministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, oikeusministeriö ja valtiovarainministeriö huolehtivat ohjauksellaan ympäristörikostorjunnan strategisten tavoitteiden jalkauttamisesta – <i>JATKUVA TOIMENPIDE</i>	4
4 Seurataan aluehallinto- ja muiden ajankohtaisten uudistusten etenemistä ja pyritään vaikuttamaan siihen, että nykyisentasoinen ympäristörikosten torjunta ja tutkinta säilyy ja tehostuu – <i>JATKUVA TOIMENPIDE</i>	5
5 Parannetaan viranomaisyhteistyöhön osallistuvien henkilöiden osaamista ja ammatillista kehittymistä sekä olemassa olevaa ympäristörikosaiheista koulutusta – <i>JATKUVA TOIMENPIDE</i>	5
6 Varmistetaan, että viranomaisten välillä ei ole perusteettomia tiedonvaihdon esteitä. Hyödynnetään tietokantoja tehokkaan ympäristörikostorjunnan varmistamiseksi – <i>JATKUVA TOIMENPIDE</i>	6
7 Kiinnitetään tehostetusti huomiota rikoshyötyihin.....	6
8 Osallistutaan kansainvälisen ja EU-lainsäädännön ajankohtaisiin ympäristörikoksia koskevien säädösehdotusten valmisteluun ja seurataan näiden säädösten kansallista toimeenpanoa	7
9 Seurataan kansallisen sääntelyn kehitystä hallinnollisten seuraamusten osalta ja vaikutetaan olemassa olevien hallinnollisten seuraamusten kehittämiseen – <i>JATKUVA TOIMENPIDE</i>	7
10 Huomioidaan ympäristörikostorjunnan seuranta ympäristölainsäädännön säädöshankkeissa....	8
11 Lisätään yleistä tietoisuutta ympäristö- ja luonnonsuojelulainsäädännön velvoitteista ja korostetaan ympäristörikosilmoitusten tärkeyttä – <i>JATKUVA TOIMENPIDE</i>	8
12 Huomioidaan kansainvälisen ympäristöriskillisuuden kehityksen seuranta toimeenpanoryhmän työssä – <i>JATKUVA TOIMENPIDE</i>	9

Ympäristörikostorjunnan toimenpideohjelma 2025–2026

Toimenpideohjelmaan on kirjattu ne konkreettiset ja ajankohtaiset toimenpiteet, joilla pyritään ympäristörikostorjunnan strategiassa vuosille 2021–2026 hyväksytyissä ja alla siteeratuissa strategisissa linjauksissa asetettujen tavoitteiden täyttämiseen. Ne toimenpiteet, jotka ovat luonteeltaan sellaisia, että edellyttävät jatkuvaa parantamista ja panostusta on *merkitty jatkuviksi toimenpiteiksi*.

STRATEGINEN LINJAUS: Varmistetaan valtakunnallisen ja alueellisen tason toimialarajat ylittävän ympäristörikostorjunnan viranomaisyhteistyön toimivuus, hyvien käytäntöjen jatkaminen ja jatkuvuus

1 Kehitetään ympäristörikostorjuntaa valtakunnan tason toimeenpanoryhmässä ja alueellisen yhteistyön ryhmissä – JATKUVA TOIMENPIDE

Ympäristörikostorjunnan strategia päivitetään neljän vuoden välein ja toimenpideohjelma kahden vuoden välein. Toimilla varmistetaan strategian ja toimenpideohjelman ajantasaisuus ja toteutuminen.

Ympäristöministeriö nimittää kahden vuoden välein valtakunnallisen toimeenpanoryhmän, joka vastaa toimialat ylittävällä yhteistyöllä näistä tehtävistä, tarvittaessa kuulemalla asiantuntijoita, järjestämällä teemakokouksia ja tutustumalla ympäristörikostorjunnan eri toimijoihin.

Toimeenpanoryhmä seuraa ja seurantatietojen pohjalta kehittää alueellisia verkostomaisesti toimivia viranomaisyhteistyön ryhmiä.

Toimenpideohjelman mukaisilla hankkeilla muun muassa kehitetään esitutkinta- ja syyttäjäviranomaisten käytäntöjä ja esitutkintayhteistyötä, sekä muiden viranomaisten yhteistyötä, jolla edistetään ympäristörikostorjuntaa.

Kannustetaan alueellisia viranomaisryhmiä vuorovaikutukseen toimintamalleista ja parhaista käytänteistä, kuten valvontaviranomaisten ja poliisin toimivasta ennaltaehkäisevästä toiminnasta. Alueellisia ryhmiä kannustetaan edustajiensa kautta välittämään tietoa alueilla havaituista käytännön haasteista toimeenpanoryhmälle.

Toimeenpanoryhmä kiinnittää huomiota tarpeeseen siirtää tietoisesti asiantuntemusta ja yhteistyöverkostojen jäsenyyksiä ympäristörikostorjunnan toimijoiden henkilövaihdoksissa.

Aikataulu: 2025–2026

Vastuutaho: Toimeenpanoryhmä ja alueelliset viranomaisryhmät

2 Selvitetään ympäristörikostutkinnan tilaa ja soveltamiskäytäntöjen yhtenäisyyttä

Toimenpideohjelman toimilla kartoitetaan yhdenmukaisuuksia ja mahdollisia eroja ympäristörikosten tutkintapyyntöjen käsittelyssä sekä pyritään parantamaan tiedonkulkua syyttäjille ja esitutkintaviranomaisille.

Järjestetään vähintään kahdesti vuodessa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista nimettyjen ympäristörikosyhteyshenkilöiden tapaamisia. Verkostossa ovat edustettuina kaikki ympäristöasioita käsittelevät ELY-keskukset. Tapaamisissa käydään läpi ajankohtaisia ympäristörikostapauksia ja keskustellaan niistä tavoitellen yhtenäisiä käytäntöjä. Tapaamisiin voidaan kutsua muitakin viranomaisia, kuten syyttäjiä ja esitutkintaviranomaisia.

Valtion aluehallintouudistuksen seurauksena 1.1.2026 toimintansa aloittaa uusi Lupa- ja valvontavirasto, johon siirretään aluehallintovirastojen ja pääosin myös ELY-keskusten ympäristötoimialaan liittyvät lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävät. Uuden viraston toiminnassa tavoitellaan valtakunnallisesti yhdenmukaisempaa toimintaa ja yhtenäisempiä käytäntöjä.

Aikataulu: 2025–2026

Vastuutaho: YM ja ELY-keskukset sekä 1.1.2026 alkaen Lupa- ja valvontavirasto

STRATEGINEN LINJAUS: Yhteensovitetään ministeriöiden tulos- ja muuta ohjausta ympäristörikosasioissa

3 Sisäministeriö, ympäristöministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, oikeusministeriö ja valtiovarainministeriö huolehtivat ohjauksellaan ympäristörikostorjunnan strategisten tavoitteiden jalkauttamisesta – **JATKUVA TOIMENPIDE**

Ohjauksella sisäministeriö asettaa ympäristörikoksia koskevat yleiset tavoitteet Poliisihallitukselle ja Rajavartiolaitokselle, ympäristöministeriö elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ja 1.1.2026 lähtien Lupa- ja valvontaviraston ympäristövastuualueelle, syyttäjälaitos syyttäjille ja valtiovarainministeriö tarvittaessa yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa Tullille. Työ- ja elinkeinoministeriön elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ohjaus on muun muassa yleishallinnollista.

Vastuutahot: SM, YM, OM, VM ja TEM

4 Seurataan aluehallinto- ja muiden ajankohtaisten uudistusten etene- mistä ja pyritään vaikuttamaan siihen, että nykyisentasoinen ympäris- törikosten torjunta ja tutkinta säilyy ja tehostuu – JATKUVA TOIMEN- PIDE

Toimeenpanoryhmä seuraa olemassa olevia hallinnon muutoksia pyrkien varmistamaan, että nykyisentasoinen ympäristörikostorjunnan ja viranomaisyhteistyön taso ei heikenny. Mikäli ryhmän tietoon tulee ympäristörikostorjuntaa vaarantavia seikkoja, ryhmä keskustelee toimista, joilla haitallista kehitystä voidaan torjua.

Seurataan erityisesti valtion aluehallintouudistuksen toimeenpanovaiheessa tarkentuvia ehdotuksia muun muassa yleisen edun valvonnan osalta.

Aikataulu: 2025–2026

Vastuutahot: YM ja toimeenpanoryhmän jäsenet sekä alueryhmät

STRATEGINEN LINJAUS: Suunnitellaan ja toteutetaan edelleen yhteistyössä eri viranomaistoimijoille yhteistä ympäristörikoskoulutusta

5 Parannetaan viranomaisyhteistyöhön osallistuvien henkilöiden osaa- mista ja ammatillista kehittymistä sekä olemassa olevaa ympäristöri- kosaiheista koulutusta – JATKUVA TOIMENPIDE

*Koulutuksella pyritään siihen, että viranomaisketjulla alkaen ympäristöhallinnosta esitutkin-
taviranomaisiin ja syyttäjien kautta tuomareihin asti on parhaat edellytykset käsitellä ympä-
ristörikostapauksia. Koulutus on säännöllistä ja lisää viranomaisten kykyä toimia tehtävis-
sään. Koulutustarpeita on tunnustettu muun muassa rakentamis-, maankäyttö- ja metsäri-
kosiin sekä rikoshyötyihin liittyen. Aiemmat koulutusaineistot ovat hyödynnettävissä ympä-
ristöministeriön internetsivuilla teemoittain jaoteltuna Ympäristön pilaantumisen ehkäisemi-
nen –välilehdellä ja edelleen Ympäristörikosten torjunta -sivulla.*

Poliisiammattikorkeakoulu järjestää säännöllisesti ympäristörikoksiin liittyvää koulutusta. Vuonna 2025 tullaan järjestämään vakavien rikosten tutkintakurssi. Myös poliisin järjes-
tämä tekninen näyteenottokoulutus jatkuu vuonna 2025.

Syyttäjälaitos järjestää vuosittain ympäristörikoksiin liittyvää koulutusta syyttäjille. Lisäksi syyttäjien urapolkuja ja erikoistumista kehitettäessä huomioidaan ympäristörikokset yhtenä syyttäjän erikoisosaamisalueena.

Aikataulu: 2025–2026

Vastuutahot: Polamk, poliisi ja syyttäjälaitos

Toimenpideohjelmakaudella elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ja 1.1.2026 alkaen Lupa- ja valvontavirasto huomioivat ympäristörikkokset kuntien viranhaltijoille suunnatuilla koulutus- ja neuvottelupäivillä. Myös tuomioistuinvirasto järjestää tarpeen mukaan ympäristöasioiden koulutusta tuomareille.

Aikataulu: 2025–2026

Vastuutahot: ELY-keskukset (1.1.2026 lähtien Lupa- ja valvontavirasto), tuomioistuinvirasto ja muut viranomaiset

STRATEGINEN LINJAUS: Jalostetaan olemassa olevaa tilasto- ja seurantatietoa ja hyödynnetään sitä ympäristörikosten torjuntatyössä

6 Varmistetaan, että viranomaisten välillä ei ole perusteettomia tiedonvaihdon esteitä. Hyödynnetään tietokantoja tehokkaan ympäristörikos- torjunnan varmistamiseksi – JATKUVA TOIMENPIDE

Huomioidaan lainsäädäntöhankkeissa mahdollisuudet edistää viranomaisten tiedonvaihtoa tilanteissa, joissa ympäristörikos- ja rikostorjunta sitä edellyttää.

Viranomaisyhteistyön alueryhmissä tai valtakunnallisesti pyritään seuraamaan käräjäoikeuksien ympäristörikoskäytäntöä paikallisen tilannekuvan muodostamiseksi.

Vastuutahot: ministeriöt ja alueryhmät

7 Kiinnitetään tehostetusti huomiota rikoshyötyihin

Kiinnitetään esitutkintayhteistyössä enemmän huomiota rikoshyödyn tunnistamiseen ja selvittämiseen ja pyritään jakamaan parhaita käytäntöjä tästä esimerkiksi alueverkostojen tapamisissa.

Teetetään selvitys ympäristörikostuomioiden rikoshyötyvaatimuksista ja -tuomioista. Selvitys kohdistuu ympäristörikostuomioihin aikavälillä 2019–2024. Laadittava selvitys toimii osittaisena jatkoselvityksenä v. 2020 valmistuneelle VNTEAS-hankkeelle 2020:56 (Ympäristörikoshyötyjen tilannekuva -selvitys, jossa tarkasteltiin vuosia 2013–2018). Uudessa selvityksessä tarkasteltaisiin lisäksi vaadittujen ja tuomittujen rikoshyötyjen yhtenäisyyttä alueellisesti ja valtakunnallisesti. Selvityksen toteuttavat POKELY:n asiantuntijat.

Aikataulu: 2025

Vastuutahot: POKELY ja YM

Selvitetään mahdollisuudet järjestää rikoshyödyn laskemista koskeva työpaja, jossa oikeustapausten pohjalta keskusteltaisiin laskemisessa huomioitavista näkökohdista ja oikeustapauksista opiksi otettavista seikoista.

Aikataulu: 2025

Vastuutahot: toimeenpanoryhmä; erityisesti SM, poliisi ja syyttäjät

STRATEGINEN LINJAUS: Kansallisissa lainsäädäntöhankkeissa huomioidaan, että ne tukevat ympäristöriskosten havaitsemista ja selvittämistä. Seurataan lisäksi ympäristöriskoksia koskevan kansainvälisen ja EU-lainsäädännön kehittymistä

8 Osallistutaan kansainvälisen ja EU-lainsäädännön ajankohtaisiin ympäristöriskoksia koskevien säädösehdotusten valmisteluun ja seurataan näiden säädösten kansallista toimeenpanoa

Seurataan alla mainittuja EU-lainsäädännön ympäristöriskoksia koskevia tai ympäristöriskoihin liittyviä säädös- ja toimeenpanohankkeita, ja raportoidaan toimeenpanoryhmälle hankkeiden etenemisestä.

- Ympäristöriskodirektiivin (EU) 2024/1203 kansallinen täytäntöönpanohanke
- Menettämisseuraamuksia koskeva konfiskaatiodirektiivin (EU) 2024/1260 täytäntöönpanohanke
- Alusjäteriskodirektiivin (EU) 2024/3101 käsittely ja kansallinen täytäntöönpano

Aikataulu: 2025–2026

Vastuutahot: ministeriöt

9 Seurataan kansallisen sääntelyn kehitystä hallinnollisten seuraamusten osalta ja vaikutetaan olemassa olevien hallinnollisten seuraamusten kehittämiseen – JATKUVA TOIMENPIDE

Yhtenä ympäristöriskotorjunnan ongelmana on pidetty vaikeutta saattaa pienistä rikkomuksista vastuulliset tehokkaasti teoistaan vastuuseen siten, että vähäisistäkin teoista aiheutuisi seuraamus.

Selvitetään mahdollisuuksia tarkastella ympäristölainsäädäntöä seuraamusjärjestelmän tehostamiseksi hallinnollisin sanktioin.

Alusjäterikostdirektiivin kansallisessa toimeenpanossa pyritään vaikuttamaan siihen, että aluksesta veteen menevistä päästöistä säädettäisiin kansallisesti toimiva ja tehokas hallinnollinen seuraamus, joka muodostaisi selkeän kokonaisuuden aluksesta veteen menevien päästöjen rikosoikeudellisten seuraamusten kanssa. Pyritään vaikuttamaan myös siihen, että samassa yhteydessä riittävällä tavalla säännellään Suomen talousvyöhykkeellä kauttakulussa olevien ulkomaalaisten alusten aiheuttamista veteen menevistä päästöistä.

Fluorattuja kasvihuonekaasuja ja otsonikerrosta heikentäviä aineita koskevien EU:n asetusten kansallisen toimeenpanon yhteydessä tutkitaan mahdollisuudet sisällyttää hallinnollisia seuraamusmaksuja koskevat säännökset ympäristönsuojelulakiin.

Aikataulu: 2025–2026

Vastuutahot: YM, OM ja SM

10 Huomioidaan ympäristörikostorjunnan seuranta ympäristölainsäädännön säädöshankkeissa

Luonnonsuojelulain uudistuksen jälkiseurannassa selvitetään rangaistussäännösten osalta syyksiluettavuutta koskevien säännösten johdonmukaisuus ja valmistellaan tarvittavat muutokset.

Aikataulu: 2025–2026

Vastuutahot: YM

STRATEGINEN LINJAUS: Vaikutetaan ennalta ehkäisevästi ympäristörikosten vähentämiseksi valistuksen ja muiden toimien kautta

11 Lisätään yleistä tietoisuutta ympäristö- ja luonnonsuojelulainsäädännön velvoitteista ja korostetaan ympäristörikosilmoitusten tärkeyttä – JATKUVA TOIMENPIDE

Välitetään sopivien kanavien, kuten aluetason toimijoiden ja erityisesti alueellisten viranomaisyhteistyön ryhmien kautta yleiseen tietoisuuteen informaatiota mahdollisuuksista ennalta ehkäistä ympäristörikoksia ja menettelyistä, joilla ilmoittaa tapahtuneista rikoksista. Pyritään vaikuttamaan asenteisiin siten, ettei vähäisiääkään ympäristörikkomuksia koeta hyväksyttäviksi. Yritystoiminnassa tapahtuvat ympäristörikokset ovat usein myös taloudellisia rikoksia. Tältä osin ympäristörikosten osalta haasteet ovat saman tyyppisiä kuin harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnassa.

Hyödynnetään ympäristörikostorjunnan koulutusohjelmassa syntyneitä koulutusmateriaaleja paremman tietoisuuden lisäämisessä eri foorumeilla ja kannustetaan aluetasolla toimijoita ympäristörikostorjunnan teemaviikkoihin ja tehovalvontaan.

Toteutetaan tiedotuskampanjoita teemoista, joilla on yhteyttä ympäristörikoksiin, kuten esimerkiksi laittomista kaatopaikoista, roskaamisesta, jätteiden siirroista tai epäasianmukaisesta kierrätyksestä.

Kannustetaan viranomaisia yhteistyössä tehostamaan valvontaiskuja ympäristörikosten riskin sisältäviin toimintoihin

Aikataulu: 2025–2026

Vastuutahot: YM, OM, SM ja toimeenpanoryhmä

STRATEGINEN LINJAUS: Organisoidaan kansainvälisen ympäristörikollisuuden kehityksen seuranta ja tiivistetään vuorovaikutusta kansainvälisissä ympäristörikostorjunnan verkostoissa toimivien viranomaisten kesken

12 Huomioidaan kansainvälisen ympäristörikollisuuden kehityksen seuranta toimeenpanoryhmän työssä – JATKUVA TOIMENPIDE

Keskusrikospoliisi seuraa kansainvälistä ympäristörikollisuutta INTERPOL:n (International Criminal Police Organisation) työryhmien kautta. Jatketaan seuranta näissä työryhmissä. Varmistetaan tiedonkulku kansainvälisestä yhteistyöstä toimeenpanoryhmälle muun muassa päivittyvästä Europol/EMPACT rikosuhkien torjuntafoorumilta. EMPACT:n kansainvälisistä painopisteistä ja ajankohtaisista kampanjoista tai toimenpiteistä pyritään tehokkaammin jakamaan tietoa kansallisille vastuuviranomaisille.

Varmistetaan, että kansainvälisessä yhteistyössä huomioidaan kansainvälisesti nousevat trendit, joilla voi olla vaikutusta Suomessa selvitettäviin ympäristörikoksiin, kuten kansainvälisiin laittomiin jätevirtoihin ja uhanalaisten kasvien ja eläinten kauppaan.

Huomioidaan Euroopan epävakaa tilanne ja konfliktitilanteiden yhteydessä tapahtuvat ympäristörikokset. Pyritään kehittämään viranomaisten valmiuksia yhteistyöhön myös paikallisten tai kansainvälisten konfliktitilanteiden yhteydessä tapahtuvien ympäristörikosten ennalta estämisessä, paljastamisessa, selvittämisessä, vahinkojen minimoimisessa sekä tekojen saattamisessa vastuuseen. Erityistä huomiota kiinnitetään Suomen ja sen lähialueilla tapahtuviin merikuljetuksiin ja niiden muodostamiin ympäristöriskeihin tapauksissa, joissa alus- ja lastiturvallisuuden säännöksiä ei noudateta tai niitä tahallisesti rikotaan. Seurataan aktiivisesti kansallista ja kansainvälistä tilannekehitystä asiassa.

Osallistutaan kansainvälisiin ympäristörikoskonferensseihin ENPE:n (European Network of Prosecutors for the Environment), Envicrimenet:n (Network of police officers focusing on tackling environmental crime) ja IMPEL:n (European Union Network for the Implementation and Enforcement of Environmental Law) edustajina sekä pyritään järjestämään kansallisia tapaamisia ympäristörikostorjunnan verkostotoimijoiden kesken.

Aikataulu: 2025–2026

Vastuutahot: YM ja poliisihallinto/KRP, syyttäjälaitos, Tulli ja Rajavartiolaitos

Ympäristörikostorjunnan toimenpideohjelma päivitetään ja tarpeen mukaan uusitaan kahden vuoden välein. Toimenpideohjelman toteutumisen seurannasta ja päivittämisestä vastaa valtakunnallisen tason toimialarajat ylittävä ympäristörikostorjunnan viranomaisyhteistyöryhmä.